בני חורין ובני ברית בני חורין "למעומי עבדים

בני ברית למעומי יעובדי כוכבים וצריכא דאי

א) פחחים מג חוכה כח. יגא פסמים מג. סוכה כמ. יבמות פד: קדושין לה. תמורה ב: נדה מח:, ב) כחובות מא. וסנהדרין ד) כחובות מא. וסנהדרין 5) כתוצות מה. [סנהדרי]
ג. שבועות לג.], (1) [לקמן לד.],
סה:], (7) [לקמן לד.],
ס) [לעיל י: לקמן (ג.:),
(1) [לקמן (מ.:),
(1) [לקמן (מ.:), נד. וש"כן, ה) ולקמן כו. מח:], ט) [בראשית כב], י) [ל"ל הדד], ל) [ל"ל חזיון], () [חגיגה ד.], מ) ל"ל שור שנגח ד' וה'. חל"ג, נ) כוונתו מדדרש התם נקי מדמי וולדות, ס) נ"א דדרשינן. ר"מ, ע) עי׳ תוספות שבועות כט: ל"ה שבועות. ותוספות פח: ד"ה ולא ונדה נ. ד"ה

הנהות הב"ח (א) גפ' מכל חטאת האדם השוה: (ב) שם דבר מלוה משלם כופר:

כל הכשרו.

גליון הש"ם נמ' וצריבי. עי' תקונת מהריב"ל ח"א סימן כג די"ל: שם סתם שוורים לאו בחזכת שימור. עי׳ לקמן דף מה ע"ב חוד"ה נחזקת שימור: שם קנםא קסבר סתם. עי׳ לקמן דף כד ע״ל מוס׳ ד״ה השתל: תום' ד״ה אי וכו' ובפרק החליל, וע"ם ובתום' ד"ה אי משום ול"ע:

רבינו חננאל בני חוריז. למעוטי עבדים. בני ברית, למעוטי גוים. בני ברית וצריכא כו׳. והנשים בכלל מנהני מילי. הנזק. עונשיז שבתורה ולכל , דינין שבתורה ולכל מיתות שבתורה. וצריכין כו׳. . והניזק והמזיק בתשלומין. איתמ' רב פפא אמ' פלגו ניזקא ממונא, סתם שורים בחזקת (שומר) לאו בוווקוז (שונו) [שמור] קיימי. פי׳ לאו בחזקת שמורין אלא צריכין שומר לשמרם, בריכון שומו לשמום, וכיון שלא שמרם יש מן הדין לשלם מה שהזיק. . ורחמ׳ חס עליה דאכתי לא בריה דרב יהושע אמ׳ פלגו ניזקא קנסא סתם שורים שומר) [שמור] (שומר) קיימי. כלומ׳, כשמורין הן, . אינם צריכים שומר לשמרם כי תרבות, ולא הזהירה התורה לשמור אלא המועד שנ׳ בו ולא ישמרנו בעליו. ובדין דלא לישלם כלל, ורחמ׳ קנסיה כי היכי דנינטריה לתוריה. תנן הניזק והמזיק בתשלומין. קשיא למאן דאמ' קנסא הלא הוא אמ' קנסא קנס רחמ׳ המזיק למיהב פלגו ניזקא לניזק . רמידינא לא מיחייב מידי, . והיאך תנן כי המזיק גם הניזק משלם, השתא דלאו דידיה שקיל. בתשלומיז דידיה שקיי, בתשיום, איתא. ופריק כי קתני דניזק איתיה בתשלומין, בפחת נבילה. פי׳ כגוז שנגח שור נביינה: פי כגון שנגח שה ששוה מאתים לשור שוה מאתים והנבלה יפה קי זוז

נמצא הנזק ק' זוז שחייב המזיק לשלם לניזק נ' זוז,

בני חורין. שיהו העדים בני חורין ובני ברית: עבד אין לו יחם. השוך הבתוב אשה לאיש. היינו דוקא היכא דהפרשה נאמרה דאמרינן בפרק הבא על יבמתו (יבמות דף סב.) הכל מודים בעבד שאין לו יחס כדכתיבש עם החמור עם הדומין לחמור: נכרי יש לו איצטריך רבוי לענין תמורה לפי שהפרשה נאמרה בלשון זכר והא יתם. כדמפרש התם דכתיב [מ"א טו] הדרימון" בן טברימון בן יי חואל: עבד השוה הכתוב אשה לאיש אבל היכא דכתיב איש בהדיא ודאי

כנעני שייך במלות שהנשים חייבות בהן דגמר לה לה מאשהם: לפניהם. כולו בכלל: המייתה. איש או אשה כי יעשו דמשתעי בקרבן: התם הוא דחם רחמנה עלה. דתיהוי כחים לענין כפרה: כי היכי דתיהוי לה חיוסת. דחי לא הואי בכלל דינין הוי פרשי תגרי מינה: איש דבר מלוה. משלם בעל השור כופר ליורשים משום דבטליה ממלות: ממונא. דין הוא שישלמנו ואינו קנס ונפקא מינה דאי מודה מקמי דאתו סהדי לא מיפטר: לאו בחוקת שימור קיימי. שרגילין בנגיחה ולריכין שמירה: בתשלומין. משמע דשניהן מפסדי ממון בתשלומין שזה משלם מחלה וזה מפסיד מחלה: דשייך ניוק בחשלומין. כלומר מפסיד ממה שהיה ראוי לו דבעי למשקל כוליה שזה פשע בשורו שלה שמרו: במשלומין היתיה. בתמיה דמשמע שמפסיד מדינו: לפחת נבילה. דכל פחת נבילה דניזק הוא והיינו דשייך ניזק בתשלומין שאפילו אותו קנס שזיכתה לו תורה אינו נוטל כולו: הא סנא ליה רישא. חבתי בתשלומי נזקו וקתני עלה תשלומי נזק מלמד שהבעלים מטפלים בנבילה ואמרינן לא נצרכא אלא לפחת נבילה: מגופו. ואם אינו שוה חלי נזק מפסיד הניזק כדכתיב (שמות כא) וחלו את כספו: מן העלייה. אם אינו שוה כנגד כל הנוק נוטל נכסים מביתו: ואם איתא. דהנסא: ליתני נמי הא. שחלי נזהו של תם קנס ואינו משלם ע"פ עלמו ומועד הוי ממון ומשלם ע"פ עלמו: חלי כופר. מועד שהמית את האדם משלם כופר ליורשים ותם אפילו חלי כופר לא משלם: רבי יוםי הגלילי היא דאמר. בפרק שור שנגח את הפרהש (לקמן דף מב.) תסי משלם חלי כופר וליכא שיורא דאי משום דהאי משלם כופר שלם והאי לא משלם אלא פלגא כופר לאו שיורא הוא דהא תני לה תם משלם חלי מק ומועד מק שלם וכופר בכלל:

המית מטפלין בנבילה חדא בתם וחדא במועד וצריכא דאי אשמעינן תם משום האכתי לא אייעד אבל מועד אימא לא ואי אשמעיגן מועד משום דאכתי לא אייעד אבל מועד אימא לא צריבא ת"ש ימה בין תם למועד דקא משלם כוליה אבל תם אימא לא צריבא ת"ש ימה בין תם למועד שהתם משלם חצי נוק מגופו ומוער משלם נוק שלם מן העלייה ואם איתא ליתני נמי הא יתם אינו משלם ע"פ עצמו מועד משלם ע"פ עצמו יתנא ושייר מאי שייר דהאי שייר ישייר חצי כופר אי משום חצי כופר לאו שיורא הוא הא מני ∘רבי יוםי הגלילי היא דאמר תם משלם חצי כופר ת"ש

המית

אשמעינן עבד משום דאין לו יחם אבל נכרי דיש לו יחם אימא לא ואי אשמעינן נכרי משום דלא שייך במצות אבל עבד דשייך במצות אימא לא צריכא: והנשים בכלל הנזק: מנהני מילי שאמר רב יהודה אמר רב וכן תנא דבי ר' ישמעאל אמר קרא יאיש או אשה כי יעשו מכל חמאת (6) יהשוח הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה דבי רבי אלעזר תנא יואלה המשפטים אשר תשים לפניהם השוה הכתוב אשה לאיש לכל דינין שבתורה דבי חזקיה ורבי יוםי הגלילי תנא אמר קרא יוהמית איש או אשה השוה הכתוב אשה לאיש לכל מיתות שבתורה פוצריכי דאי אשמעינן קמייתא התם הוא דחם • רחמנא עלה כי היכי דתהוי לה כפרה אבל דינין איש דבר משא ומתן אין אשה לא ואי אשמעינן דינין כי היכי דתיהוי לה חיותא אבל כפרה איש דבר מצוה אין אשה דלאו בת מצוה לא ואי אשמעינן הני תרתי הכא משום כפרה והכא משום חיותא אבל לענין קטלא איש דבר מצוה (0 לשלם כופר אשה לא ואי אשמעיגן כופר משום דאיכא איבוד נשמה אבל הני תרתי דליכא איבוד נשמה אימא לא צריכא: הניזק והמזיק בתשלומין: שתמר פלגא נזקא רב פפא אמר ממונא רב הונא בריה דרב יהושע אמר יקנסא רב פפא אמר ממונא קסבר • יםתם שוורים לאו בחזקת שימור קיימן ובדין הוא דבעי לשלומי כוליה ורחמנא הוא דחם עליה דאכתי לא אייעד תוריה רב הונא בריה דרב יהושע אמר 9 קנסא קסבר סתם שוורים בחזקת שימור קיימי ובדין הוא דלא לשלם כלל ורחמנא הוא דקנסיה כי היכי דלנמריה לתוריה תנן הניזק והמזיק בתשלומין בשלמא למאן דאמר פלגא נזקא ממונא היינו דשייך ניזק בתשלומין אלא למ"ד פלגא נזקא קנסא השתא דלאו דידיה שקיל בתשלומין איתיה לא נצרכא האלא סלפחת נבילה פחת נבילה הא תנא ליה רישא התשלומי נזק מלמד שהבעלים

את איש או את אשה ה"ל הכא לאתויי דמקרא דוהמית איש דרשינן בשור שנגח ארבעה וחמשה (לקמן דף מב:) מה איש נוקיו ליורשיו כו' והכי איתא התם והמית איש או אשה אמר ר' עקיבא וכי מה בא זה ללמדנו לחייב על אשה כאיש הרי הוא אומר כי יגח שור וכו׳ אלא להחיש אשה לאיש מה איש

נוקיו ליורשיו כו': מיתות. כלומר שחייבין עליהם מיתה או כופר כמו

על האיש דבהכי איירי קרא דוהמית איש או אשה ובסמוך נמי קאמר

משום איבוד נשמה חם רחמנא עלה ולא איירי באשה שהמיתה שתתחייב כמו איש: בישרם בפרה חם רחמנא עלה. וא"ת אם לא הוקשו לענין עונשין כלל כ"ש דהוה חס עלה טפי שלא היה בה עונש ולא היתה לריכה כפרה כלל וי"ל דאלטריך קרא לעונשים הכתובים בהדיח בנשים כגון עריות שיש להן כפרה:

מה נצרבא אלא לפחת נבילה. אע"ג דשקיל דלאו דידיה מ"מ כיון דוכייה ליה רחמנא חלי נוק חשבינן ליה דאיחיה בחשלומין מה שפחת נבילה עליו ולא מלי א"ל למזיק קרנא דתורך קבירא ביה כדפי׳ לעיל וי: ד"ה לא נצרכאן: אר משום חצי בופר לאו שיורא הוא. פי׳ דליקשי למ״ד פלגא מקא ממונא מאי שייר דהאי שייר דלא שייר אלא חלי כופר דהא מני ר׳ יוסי הגלילי היא ולא שייר כלום דכה"ג איכא פרק שלשה מינין (מיר דף לח:) ® ונפרק החליל (סוכה דף נד:): הא מני רבי יוםי הגדידי היא דאמר תם משלם חצי כופר. והא דמועד משלם כופר שלם ותם חלי כופר לאו שיורא הוא דהא תנא תם משלם חלי מק ומועד משלם נ"ש וכופר בכלל וא"ת אכתי ליתני דמועד משלם כופר אף כשהשור בסקילה ותם כשהוא בסקילה פטור אפילו לרבי יוסי הגלילי דהביאהו לבית דין וישלם

קנב א ב מיי׳ פ״ח מהלכות נזקי ממון בלשון זכר כי ההיא דריש תמורה (דף ב:) דפריך אמאי הלכה יג ועיין בהשגות ובמ"מ סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סימן תח

התם לריך רבוי כההיא דפרק ארבע

מיתות (סנהדרין סו.) איש כי יקלל אין

לי אלא איש אשה מניין וא״ת לקמן

בשור שנגח ארבעה וחמשה (דף מד:

ושם ד״ה שור האשה) דאמר שור שור

שבעה להביח שור החשה גבי שור

שהמית אמאי אינטריך רבוי הא התם

לא כתיב איש ואע"ג דכתיב גם בעליו

יומת אינו אלא לשון זכר בעלמא ואומר

ר״ת י [דמקשינן] התם נגיחה למיתה

ונגיחה לנוקין והוה ילפינן מנוקין

לכתיב בהו (שמות כא) איש כי יגוף

שור איש למעוטי אשה אי לאו

רבוי דקרא:

אשך תשים לפניהם השוה הכתוב

לפניהם לא איירי אלא בכשרים לדון

דכן דרשינן בפרק בתרא דגיטין (דף

פח: ושם) לפניהם ולא לפני הדיוטות

ואשה פסולה לדון דתנן בפרק בא

סימן (נדה דף מט: ושם) כל הכשר

לדון כשר להעיד ואשה פסולה להעיד

כדאמרינן בהחובל (לקמן דף פח.)

ובפרק שבועת העדות (שבועות דף

נ) וי״ל דההיא דפרק בא סימן (נדה

ד׳ מט:) באיש איירי כלומר כל איש

הכשר לדון כשר להעיד ומדכתיב

(שופטים ד) והיה שפטה חת ישרחל

בדבורה אין להביא ראיה דאשה

כשירה לדון דשמא היו מקבלין אותה

עליהם משום שכינה וא"ת בגיטין

(ד' פח:) דרשינן לפניהם למעוטי

הדיוטות והכא דרשינן לרבות אשה

וי"ל דהתם ממעט משום דלפניהם

קאי אאלהים דכתיב בפרשה וא"ת בלא לפניהם תיפוק ליה דבעינן

מומחים מאלהים ויש לומר דלפניהם

אינטריך לכל דבר עישוי וכפייה אף

על פי שחינו דין דבעי מומחין וכן

מוכח בפ"ק דסנהדרין (דף ז:) דדריש מאשר תשים אלו כלי הדיינין ש:

והמית איש או אשה. תימה

דקרא קמא כי יגח שור

אשה לאיש. מימה הא

סעיף א: קנג ג מיי פ"ב מהלי שכירות הלכה ו ומיי׳ פ״א מהלכות גניבה הל"ז ופי יז מהלי איסורי ביאה הלכה ה סמג לאוין קכה טור ש"ע ח"מ סי' שמט סעיף א וסימן שב

עין משפם

נר מצוה

:סעיף א סעיף א: קגד ד מייי פ״ב מהלי מקי ממון הלי ז ופ״ה מהלכות סנהדרין הלכה ט סמג עשין סז לז טוש"ע ח"מ סימן א סעיף

ים. קנה ה מיי פ״ז מהל׳ מקי ממון הלכה ח סמג עשין סו סח טוש"ע ח"מ סימן תג סעיף ב: קנו ו מיי׳ שם פ״א הלכה ז סמג שם טוש"ע ח"מ סימן שפט סעיף ט: קנו ז מיי׳ שם פ"ב הלכה

נניבה הלכה ז: קנח ח מיי פ"י מהלי מקי ממון הלכה ב ממג עשיו סו:

תורה אור השלם ו. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל איש או אשה כי יעשו לָמִעל מַעַל בַּיִי וְאָשְׁמְה לֹמִעל מַעַל בַּיִי וְאָשְׁמְה הַנֶּפֶשׁ הַהוא: במדבר ה

ואַלֶּה הַמִּשִׁפְּטִים אשר תשים לפניהם:

3. וְאָם שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמֹל שִׁלְשׁם וְהוּעַד בִּבְעָלְיוּ וְלֹא יִשְׁמְרָנּוּ וְהַמִּית אִישׁ אוֹ אִשְׁה הַשׁוֹר יִסְקֵל וְגַם בִּעֶלְיוּ

> מוסף רש"י הובא בסוף המסכת

רבינו חננאל (המשר) וזהו האמור ומכרו את השור החי וחצו את כספו. שלמת, כלומ׳ הנזק שהזיק החי במת. ואם היתה הנכילה שוה כשעת נגיחתו לה ק' זוז ועכשיו בשעת התשלומין שוה פ׳ זוז הנה פחתה הנכלה כ׳ זוז זו הפחיתה על הניזק היא, וזהו ששנינו הניזק איתיה בתשלומיז. ואקשי' פחת נבילה תנינא תשלומי נזק מלמד שבעלים מטפלין בנבלה. ופרק׳, חדא בתם ת"ש מה בין תם למועד, אלא שתם משלם חצי נזק . שלם מן העליה. ואם איתא דפלגו ניזקא קנסא אינה ליתני נמי הא תם אינו משלם על פי עצמו, דהא לדברי הכל היכא דליכא ייב. שהדי ומודה בקנס, פטור. ופרקי', תנא ושייר. ומאי שייר חצי שייר. שייר חצי כופר, דתנן שור שנגח את האדם ומת, מועד משלם כופר ותם פטור מז הכופר. היא, הא דתנינן לקמן מה ביז תם למועד כו׳. ר׳ יוסי הגלילי היא דסבר תם משלם חצי כופר.